

U.1991.98H

Tjenestemænds pensionsforhold

Østre Landsrets dom 30. januar 1990 (16. afd.)

(Nicolaisen, Terp-Hansen, Black).

Den 28. maj 1982 afskedigede Københavns Skoledirektion L fra stillingen som overlærer ved Københavns Skolevæsen med almindelig svagelighedspension fra den 31. august 1982 at regne.

I skrivelse af 30. december 1986 meddelte Roskilde Amtskommune L, at Revaliderings- og Pensionsnævnet havde tildelt ham mellemste førtidspension med virkning fra den 1. marts 1986. Den 23. marts 1987 afslog Københavns kommune, Direktoratet for Københavns Kommunes Lønnings- og Pensionsvæsen at omregne L's tjenestemandspension til kvalificeret svagelighedspension.

Under denne sag, der er anlagt den 11. marts 1988 har sagsøgeren, Københavns Lærerforening som mandatar for L (som i det følgende kaldes sagsøgeren), påstået sagsøgte, Københavns Kommune, Direktoratet for Københavns Kommunes Lønnings- og Pensionsvæsen dømt til at anerkende, at sagsøgeren pr. 1. september 1982 har ret til kvalificeret svagelighedspension, jfr. § 7 i pensionsvedtægt for Københavns kommune.

Sagsøgte har påstået frifindelse.

Af sagens oplysninger fremgår følgende:

I forbindelse med sagsøgerens sygefravær i vinteren 1980-81 indsendte sagsøgeren på anmodning fra Direktoratet for Københavns Kommunale Skolevæsen en lægeerklæring af 18. februar 1981 fra speciallæge i psykiatri Bente Larsen, Greve Strand, hvori det bl.a. hedder:

»Konklusion:

52-årig overlærer, der muligvis er disponeret for manio-depressiv lidelse. Har tidligere været psykisk opfaldende, været aktiv og foretagsom og fungeret godt, såvel arbejdsmæssigt som i privatlivet. Igennem et års tid udviklet symptomer svarende til en endogen depression, i begyndelsen diskrete, senere så udtalt, at det blev umuligt for pt. at passe sit arbejde. Pt. er nu under behandlingen i bedring, men endnu ikke fuldt

remitteret. Pt. må formenes atter at kunne blive fuldt arbejdsdygtig, men kan næppe genoptage sit arbejde før om 1-2 mdr.»

I skrivelse af 6. april 1981 meddelte Pensioneringsrådet - en institution under Københavns Kommune - Direktoratet for Københavns Kommunale Skolevæsen, at sagsøgeren efter oplysning fra egen læge formentlig kunne genoptage arbejdet »om ca. 1 måned på nedsat tid«, og at der efter det foreliggende var lægeligt grundlag for en arbejdstidsnedsættelse i indtil 3 måneder.

Den 10. august 1981 genoptog sagsøgeren tjenesten, men blev atter sygemeldt den 9. november 1981 og indlagt på Sct. Hans Hospital. Pensioneringsrådet meddelte herefter i skrivelse af 16. februar 1982 Direktoratet for Københavns Kommunale Skolevæsen, at den behandlende læge på Sct. Hans Hospital mente, at der skulle være mulighed for, at sagsøgeren »skulle kunne komme arbejdsmæssigt i gang igen« og indstillede, at sagsøgeren blev afskediget med pension, såfremt han ikke havde genoptaget arbejdet inden for 1 måned.

Da sagsøgeren ikke genoptog tjenesten, meddelte Direktoratet ham i skrivelse af 16. marts 1982, at Pensioneringsrådet havde anbefalet, at han blev afskediget med svagelighedspension, og

henviste samtidig til tjenestemandsvedtægtens § 31, hvorefter tjenestemanden eller hans organisation kan afgive en udtalelse. Sagsøgeren bekræftede i slutningen af marts måned 1982 modtagelsen af skrivelserne og oplyste, at han havde søgt »invalidespension med henblik på at opnå kvalificeret svagelighedspension«.

Ved skrivelse af 30. august 1982 meddelte Københavns Lærerforening Direktoratet, at foreningen ikke havde bemærkninger til indstillingen om, at sagsøgeren blev bevilget afsked med svagelighedspension og tilføjede, at foreningen var bekendt med, at sagsøgeren søgte invalidepension med henblik på at opnå kvalificeret svagelighedspension.

I skrivelse af 10. maj 1982 til Direktoratet for Københavns Kommunale Skolevæsen oplyste Greve Kommune - som er sagsøgerens bopælskommune - at sagsøgeren havde ansøgt om invalidepension. Kommunen anmodede samtidig om udlån af det lægelige materiale, der lå til grund for den forventede afskedigelse af sagsøgeren.

Ved skrivelse af 28. maj 1982 afskedigede Københavns Skoledirektion som allerede nævnt sagsøgeren med svagelighedspension fra den 31. august 1982. Skoledirektionen oplyste samtidig,

»at muligheden for opnåelse af egenpension i henhold til pensionsvedtægtens § 7 («kvalificeret svagelighedspension») bl.a. er betinget af, at erhvervsevnen er nedsat til en trediedel af fuld erhvervsevne eller derunder, hvorfor De efter henvendelse til Deres læge kan indgive ansøgning om invalidepension.«

I forbindelse med behandlingen af sagsøgerens ansøgning om invalidepension indhentede Greve Kommune social- og sundhedsforvaltningen, en udtalelse fra fungerende overlæge ved Sct. Hans Hospital Jørgen Nystrup, som i erklæring af 4. august 1982 bl.a. udtalte:

»Konklusion:

Nu 54-årig overlærer afskediget fra folkeskolen pr. september 1982 efter at have været erhvervsdygtig siden november 1980 forudgået af yderligere nogle måneders svigtende erhvervsdygtighed med lange sygdomsperioder. Klienten har fuldstændig indstillet sig på, at han ikke kan klare at genoptage noget arbejde. Han har på denne baggrund fået det væsentligt bedre. - - - Han er imidlertid fortsat initiativløs, træt med kronisk nedsat psykomotorisk tempo. Tilstanden må skønnes at være varig, og jeg vil mene, at erhvervsevnen er nedsat med 2/3, således at klienten vil kunne oppebære kvalificeret svagelighedspension. Jeg vil dog foreslå, at denne afgørelse revideres om 2 år under indtryk af de fortsatte behandlingsbestræbelser.»

I en intern indstilling af 3. december 1982 til brug ved Revaliderings- og Pensionsnævnets behandling af sagsøgerens pensionsansøgning er bl.a. omtalt en række lægelige udtalelser vedrørende sagsøgeren.

Indstillingen, som er udarbejdet af fuldmægtig Annie Larsen, Roskilde Amtskommune, var vedlagt erklæringen af 4. august 1982 fra fungerende overlæge ved Sct. Hans Hospital Jørgen Nystrup og refererede bl.a. følgende lægelige udtalelser:

»Socialforvaltningens lægekonsulent 11.8.82:«

»Udfra de foreliggende oplysninger skønnes klientens arbejdsevne at være nedsat til under 1/3 af det for alderen normale, hvorfor jeg skønnet ham berettiget til mellemste IP.

Som anført i speciallægeerklæringen anbefales det at tage sagen op til revurdering om to år.«

»Psykiatrisk lægekonsulent, den 1.9.82:«

»Jeg mener imidlertid nok, der kan være tvivl om, hvorvidt der foreligger en mere varigt invaliderende tilstand på nuværende tidspunkt. Det er meget muligt, at han ikke kan vende tilbage til sit tidligere arbejde, men jeg mener ikke, det kan anses for udelukket, at han vil kunne foretage sig anden undervisning, f.eks. voksenundervisning. Der kan imidlertid være tale om en demens, og vi kan anmode SHH om en demenstestning, hvis det er muligt at få den foretaget der.«

»Psykiatrisk lægekonsulent, den 12.11.82:«

Den psykologiske testning viser, at der er tale om en demens. Demensen er ikke veludtalt, men sammen med hans karakterneurose og den mere kronisk depressive tilstand frembringer den efter mit skøn en helt klar invaliditet.

Indstiller til MP.«

Under »sagsbehandlerens vurdering« hedder det bl.a.:

»Skønnes lægeligt berettiget til mellemste invalidepension.

Det kunne overvejes at kontrollere sagen om 2 år som foreslået i psykiatrisk speciallægeerklæring og af socialforvaltningens lægekonsulent.

Indstilling:

Mellemste invalidepension (+ § 3, stk. 3)«

Ved skrivelse af 10. december 1982 meddelte Roskilde Amtskommune sagsøgeren, at Revaliderings- og Pensionsnævnet ved flertalsbeslutning havde truffet afgørelse om, at sagsøgeren ansås for berettiget til laveste invalidepension i henhold til bestemmelserne i invalidepensionslovens § 3, stk. 4, idet sagsøgerens erhvervsevne ansås nedsat med halvdelen.

Den 27. april 1983 stadfæstede Den Sociale Ankestyrelse Revaliderings- og Pensionsnævnets afgørelse.

I 1986 ansøgte sagsøgeren om forhøjelse af den sociale pension. I den interne indstilling til Revaliderings- og Pensionsnævnet af 22. december 1986 er gengivet bl.a. følgende lægelige udtalelser:

»Statusbedømmelse af 2.4.86« (fra egen læge)

»Siden min sidste statusbedømmelse og tilkendelse af pension 1982 har tilstanden været noget svingende - men i det store og hele uforandret.

Patienten er stadig depressiv og må fortsat behandles med ret store antidepressive medicindoser. Der er periodiske forværringer med angstfornemmelser og initiativløshed, tomhedsfornemmelse og dårlig hukommelse/koncentrationsevne.«

»Psykiatrisk konsulent, den 8.10.86:

Fik LP i 82. Kunne dengang fra psykiatrisk side ikke udelukke, at hans tilstand ville kunne blive bedre, hvilket var grundlag for, at man ikke ville give mere i pension. Ifølge statusbedømmelse er der ikke sket nogen bedring, han har ikke på nogen måde kunnet genoptage nogen arbejdsfunktion.

Han er 57 år, og jeg vil mene, at man nu kan tilkende ham MP.«

I Socialforvaltningens indstilling anføres:

»Ud fra de foreliggende oplysninger skønnes pågældende berettiget til mellemste førtidspension.

Vurdering

57-årig tidligere overlærer, der senest blev sygemeldt i november 81 og pr. 1.9.82 overgik til tjenestemandspension.

Pågældende blev i 82 tilkendt laveste førtidspension, tiltrådt i 83. Der kunne på tilkendelsestidspunktet ikke udelukkes en bedring, men en sådan er ifølge statusbedømmelse af 2.4.86 ikke indtrådt, hvorfor pågældende skønnes berettiget til mellemste førtidspension.

Indstilling

Mellemste førtidspension (+ § 14, stk. 2, nr. 1).«

Indstillingen blev tiltrådt af Revaliderings- og Pensionsnævnet på Nævnets møde den 22. december 1986 og meddelt sagsøgeren ved skrivelse af 30. december 1986.

Den 2. marts 1987 meddelte Greve Kommune sagsøgte, at sagsøgeren var blevet tilkendt mellemste førtidspension. Det hedder videre i skrivelser:

»Idet man skal henvise til pension bevilget den 1/4 1982, hvor ovennævnte fik tilkendt laveste pension på trods af, at han lægeligt var indstillet til mellemste pension, skal man på pågældendes vegne forespørge, om der er mulighed for at dispensation til en kvalificeret svagelighedspension, idet der ingen ændring er i den lægelige vurdering fra pensionen fra 1/4 1982 til 1/3 1986, hvor Revaliderings- og Pensionsnævnet godkendte mellemste førtidspension.«

Den 23. marts 1987 sendte sagsøgte følgende svar til sagsøgeren:

»Ved bedømmelsen af spørgsmålet har man taget udgangspunkt i, at De i forbindelse med Deres afsked fra Københavns kommune, den 1.9.1982, havde ansøgt om invalidepension, men man må konstatere, at Revaliderings- og pensionsnævnet - på grundlag af denne ansøgning - ikke tilkendte Dem mellemste eller højeste pension.

Man har endvidere lagt vægt på, at De ankede sagen til den sociale ankestyrelse, der efterfølgende tiltrådte Revaliderings- og pensionsnævnets afgørelse. Der forløb herefter knapt 3 år, før De på ny ansøgte om forhøjelse af den sociale førtidspension.

Det er en betingelse for ydelse af kvalificeret svagelighedspension, at Deres erhvervsevne på afskedigelsestidspunktet er nedsat til mindst en tredjedel af fuld erhvervsevne, hvilket altid skal dokumenteres ved, at Revaliderings- og pensionsnævnet tilkender mellemste - eller højeste førtidspension med virkning fra et tidspunkt i umiddelbar tilknytning til pensioneringsdatoen.

Man må derfor meddele Dem, at der ikke er grundlag for at omregne Deres tjenestemandspension til kvalificeret svagelighedspension, idet den mellemste førtidspension først er tilkendt Dem med virkning fra et tidspunkt, der ligger væsentlig senere end det tidspunkt, fra hvilket De blev tjenestemandspensioneret fra kommunen.

Det skal bemærkes, at man generelt har forelagt spørgsmålet for lønnings- og pensionsdepartementet, der har oplyst, at man inden for statstjenestemandspensionsområdet heller ikke omregner tjenestemandspensioner til kvalificeret

svagelighedspension i tilfælde, hvor mellemste eller højeste førtidspension bliver tilkendt flere år efter afskeden, idet man i staten også forudsætter, at helbredstilstanden på afskedstidspunktet ikke er identisk med helbredstilstanden flere år senere.«

Sagsøgeren anmodede derefter den 27. marts 1987 telefonisk Revaliderings- og pensionsafdelingen i Roskilde Amtskommune om at oplyse, om nævnet havde tilkendt ham mellemste førtidspension i 1986 på samme helbredsmæssige grundlag som det, han i 1982 fik tilkendt laveste invalidepension på. Revaliderings- og pensionsafdelingen meddelte den 9. april 1987 sagsøgeren, at:

»det af psykiatrisk speciallægeerklæring af 4.8.1982 fra fungerende overlæge Jørgen Nystrup fremgik, at Deres erhvervsevne allerede på

dette tidspunkt var nedsat med 2/3. Jørgen Nystrup anbefalede i samme erklæring, at afgørelsen blev revurderet om 2 år under indtryk af de fortsatte behandlingsbestræbelser.

Nævnet tilkendte Dem i 1982 laveste invalidepension, idet man skønnede, at det ikke kunne udelukkes, at der kunne iværksættes foranstaltninger, der mere varigt kunne antages at forbedre erhvervsevnen.

Ved behandlingen af Deres ansøgning om forhøjelse i 1986 fremgik det af statusbedømmelsen fra Deres læge, at helbredstilstanden i det store og hele var uforandret siden 1982, og nævnet tilkendte Dem derfor mellemste førtidspension på mødet den 22.12.1986.

Man kan således bekræfte, at Deres helbredstilstand i 1982 anses for at være identisk med Deres nuværende helbredstilstand, og nævnet tilkendte Dem mellemste førtidspension under henvisning til, at der ikke er indtrådt en bedring i helbredstilstanden.»

Den 19. oktober 1987 besvarede sagsøgte en henvendelse fra sagsøgerens advokat således:

»I § 7, stk. 1, i pensionsvedtægten er fastsat, at en tjenestemand, der er under 60 år, og hvis erhvervsevne er nedsat til en tredjedel af fuld erhvervsevne eller derunder, ved afsked af denne årsag har ret til en pension, som fastsættes på grundlag af den pensionsalder, han ville have opnået ved forbliven i tjeneste indtil det tidspunkt, da han skulle have været afskediget på grund af alder (såkaldt kvalificeret svagelighedspension).

Som allerede meddelt Deres klient ved skrivelse af 23.3.1987 forelå der ikke i forbindelse med dennes afsked med pension den 1.9.1982 den nødvendige årsagsforbindelse for ydelse af pension som nævnt.

Dette standpunkt er i overensstemmelse med den i staten fulgte praksis vedrørende den tilsvarende bestemmelse i pensionslovens § 7, stk. 1.

Det kan endvidere oplyses, at de i den hidtidige vedtægt, dvs. vedtægten forud for lønreformen i 1969-70, indeholdte pensionsregler i det store og hele var formuleret som de regler på det tilsvarende område, der indeholdtes i lov om lønninger og pensioner m.v. til statens tjenestemænd.

Det blev derfor ved lønreformen i 1969-70 anset for naturligt at foreslå, at de nye pensionsregler, der er indeholdt i de nye regler i lov nr. 292 af 18.6.1969 om tjenestemandspension, i videst mulig udstrækning ligeledes blev grundlaget for de fremtidige pensionsbestemmelser i kommunen.

Det er derfor også forudsat - med tilslutning fra vedkommende tjenestemandsgesamfund - at bestemmelserne i den nævnte pensionsvedtægt praktiseres på tilsvarende måde som de tilsvarende regler i pensionsloven.

I § 29 i pensionsvedtægten er det endvidere fastsat, dels at afgørelse om, hvorvidt betingelserne for at oppebære ydelser efter nævnte vedtægt er til stede, træffes af overborgmesteren, dels at afgørelser, som efter nævnte vedtægt beror på en helbredsbedømmelse, træffes efter indhentet udtalelse fra et råd, Pensioneringsrådet.

Med hensyn til praktiseringen af den til § 7 i pensionsvedtægten svarende regel i pensionslovens § 7 er det hertil i 1971 af Lønningsministeriet oplyst, at ministeriet - efter en principiel forelæggelse af vedkommende spørgsmål for helbreds-nævnet - baserer sin afgørelse på det standpunkt, som Revaliderings- og Pensionsnævnet (tidligere Invalideforsikringsretten) har indtaget vedrørende tilkendelse af førtidspension (tidligere invalidepension).

Den konkrete helbreds-mæssige bedømmelse af de pågældende afskedssager sker herefter ved forelæggelse for kommunens pensioneringsråd, hvorefter man lægger Revaliderings- og Pensionsnævnets afgørelse til grund for ydelse af kvalificeret svagelighedspension.

Der ses herefter som anført i skrivelse af 23. marts 1987 ikke at være grundlag for ændring af L's pension til kvalificeret svagelighedspension.»

I bemærkningerne til forslaget til pensionsvedtægts § 7 hedder det bl.a.:

»Samtidig med, at det efter forslaget § 2 er forudsat, at en tjenestemand er berettiget til ordinær egenpension, når afsked finder sted på grundlag af helbreds-betinget utjenstedygtighed efter mindst 10 års ansættelse, stilles der i stk. 1 forslag om en nyordning, som - i overensstemmelse med den i staten nu etablerede ordning - vil gøre det muligt under visse betingelser at opnå en kvalificeret svagelighedspension, der ikke er afhængig af, at ansættelsen i tjenestemandsstilling har haft en bestemt mindste varighed. Denne ordning vedrører sådanne afskedigelsessituationer, som er begrundet i, at en tjenestemand er blevet lidende af helbredsdefekter af en sådan karakter, at han må betragtes som helt eller i det væsentlige erhvervsudygtig, og tager sigte på i tilfælde af denne art ved afsked før det 60. år at stille den pågældende i pensionsmæssig henseende, som om ansættelsen var blevet fortsat indtil det tidspunkt, da han skulle have været afskediget på grund af alder.

Afgørelsen af, hvorvidt erhvervsevnen må anses for nedsat til 1/3 eller derunder, træffes for så vidt angår de af pensionsloven omfattede personer ifølge dennes § 31 af ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen efter indhentet udtalelse fra nævnet for helbredsbedømmelser i tjenestemandssager. Det er ved udarbejdelsen af forslaget til § 29 i pensionsvedtægten forudsat, at den tilsvarende beføjelse tillægges overborgmesteren efter indhentet udtalelse fra pensioneringsrådet, samt at der til brug ved afgørelsen søges bistand hos det foran omtalte nævn.»

I bemærkningerne til § 7, stk. 1, i forslag til lov om tjenestemandspension, der er identisk med § 7, stk. 1, i pensionsvedtægt for Københavns kommune, anføres bl.a. (Folketingstidende 1968/69, 1. samling, Tillæg A, spalte 4017-23):

»Dernæst er det en betingelse, at tjenestemandens erhvervsevne er nedsat til 1/3 af fuld erhvervsevne eller derunder. Afgørelsen af, hvorvidt erhvervsevnen må anses for nedsat i det her angivne omfang, træffes ifølge lovforslagets § 28 i hvert enkelt tilfælde af ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen efter indhentet udtalelse fra nævnet for helbredsbedømmelser i tjenestemandssager. Ved denne vurdering må der forudsættes foretaget et skøn over, hvilke indtjeningsmuligheder der foreligger for den pågældende efter afskedigelsen, når der tages hensyn til den lidelse, som har begrundet afskedigelsen, til hans alder, uddannelse og hidtidige virksomhed, samt hvorledes resultatet af en sådan bedømmelse forholder sig til den lønningsindtægt, den pågældende oppebar forud for sin fratræden fra tjenestemandsstillingen.»

Af et internt notat af 12. marts 1971 fra sagsøgte vedrørende pensionsvedtægts § 7 fremgår bl.a., at Lønningsministeriet i 1971 oplyste, at

»kvalificeret svagelighedspension altid bliver tilstået, når invalideforsikringsrettens kendelse viser, at der er tilstået enten højeste invalidepension eller mellemste invalidepension.»

Når lønningsministeriet herefter har truffet sin afgørelse om kvalificeret svagelighedspension, forelægges sagen for helbreds-nævnet, som hidtil har erklæret sig enig i afgørelserne; denne forelæggelse er nok noget formel, men har dog den betydning, at man fører statistik med antallet af sådanne sager.

Kommunen kan herefter følge invalideforsikringsrettens kendelser fuldt ud, og behøver ikke at forelægge sagerne for helbreds-nævnet.»

Der er under domsforhandlingen afgivet vidneforklaring af fuldmægtig ved Roskilde Amtskommune Annie Lillian Larsen og overassistent

i Københavns Kommunes Lønnings- og Pensionsvæsen Palle Haugsgjerd Jensen.

Annie Lillian Larsen har som vidne forklaret, at hun har formuleret indstillingen vedrørende sagsøgerens invalidepensionssag til Revaliderings- og Pensionsnævnets møde den 3. december 1982. Det var hendes opfattelse, at sagsøgerens erhvervsevne ud fra de foreliggende lægelige oplysninger var nedsat med 2/3. Da der i de lægelige udtalelser nævntes muligheden af en bedring i sagsøgerens tilstand, foreslog hun, at det kunne overvejes at tage sagen op efter 2 år. Afgørelsen af, om en ansøgers tilstand er varig, kan efter omstændighederne trække ud som følge af længere varende behandling. I sådanne tilfælde udsætter man normalt hele sagen, men træffer desuagtet en afgørelse. Det er nævnets generelle opfattelse, at det er bedre - også af hensyn til ansøgeren - først at tildele laveste pension, og derefter, når tilstanden har vist sig at være varig, at tildele højere pension. Betingelserne for at nedsætte en allerede tildelt pension er også strengere end betingelserne for at forhøje en pension. Senere tildeling af højere

pension sker ikke med tilbagevirkende kraft. I den konkrete sag var nævnet af den opfattelse, at sagsøgerens erhvervsevne var nedsat med 2/3, hvorimod det ikke var sikkert, at nedsættelsen var varig. I forbindelse med behandlingen af sagsøgerens fornyede ansøgning i 1986 konstaterede nævnet ud fra de nu foreliggende lægelige oplysninger, at sagsøgerens tilstand var stationær. Sagsøgeren fik derfor tilkendt mellemste førtidspension. Efter vidnets opfattelse var den afgørelse, nævnet traf i 1982, rigtig efter den praksis, nævnet fulgte. Vidnet har tilføjet, at Roskilde Amtskommunes skrivelse af 9. april 1987 til sagsøgeren er formuleret af hende og godkendt af formanden for Revaliderings- og Pensionsnævnet, men ikke af nævnets øvrige 7 medlemmer.

Palle Haugsgjerd Jensen har som vidne forklaret, at han siden 1969 har været ansat i Direktoratet for Københavns Kommunes Lønnings- og Pensionsvæsen, hvor han er beskæftiget med beregning og anvisning af pension, de seneste 10 år tillige med behandlingen af sager vedrørende pensionsvedtægten. Sager om længerevarende sygefravær forelægges Pensioneringsrådet, som består af 3 af kommunens overlæger, udpeget af magistraten. Er der ikke udsigt til, at en sygemeldt tjenestemand kan genoptage tjenesten, indstiller Pensioneringsrådet til den pågældende magistratsafdeling, at tjenestemanden afskediges på grund af svagelighed med almindelige pension, hvorefter afskedigelse beslutes af den samlede magistrat. Pensioneringsrådet vurderer ikke spørgsmålet om kvalificeret svagelighedspension. Efter afskedigelsen overtages sagen af sagsøgte, som modtager kopi af afgørelser om tildeling af mellemste eller højeste førtidspension, og som automatisk på dette grundlag tilkender den pågældende tjenestemand kvalificeret svagelighedspension. Tilkendes tjenestemanden alene laveste førtidspension, får sagsøgte undertiden, men ikke altid, kopi af afgørelsen. I disse tilfælde konstaterer sagsøgte blot, at den pågældende ikke er berettiget til kvalificeret svagelighedspension. Behandlingen af sager om førtidspension tager ofte 1-1½ år, og den pågældende magistratsafdeling oplyser derfor så tidligt som muligt den tjenestemand, der står foran helbredsbedinget afsked, om muligheden for at søge social pension. Får en tjenestemand, som oprindeligt har fået afslag på mellemste førtidspension, senere tilkendt mellemste førtidspension, ændres den kommunale pensionsafgørelse ikke efterfølgende til kvalificeret svagelighedspension. Det afgørende for tilkendelse af kvalificeret svagelighedspension er tjenestemandens helbredsmæssige situation på afskedigelsestidspunktet. Sagsøgte forudsætter således i disse tilfælde, at der ikke foreligger samme lægelige grundlag for den oprindelige vurdering om tilkendelse af laveste førtidspension og den senere tilkendelse af højere social pension. Efter afskedigelsen af sagsøgeren i 1982 modtog sagsøgte kopi af den sociale ankestyrelsels afgørelse af 27. april 1983, men har herefter først modtaget henvendelse i sagen ved skrivelsen af

2. marts 1987 fra Greve kommune. Sagsøgte følger samme princip for tilkendelse af kvalificeret svagelighedspension, som gælder for statens tjenestemænd efter tjenestemandspensionsloven. I overensstemmelse med notatet fra 1971 forelægger sagsøgte ikke sager om kvalificeret svagelighedspension for Nævnet for Helbredsbedømmelser i Tjenestemandssager. Dette nævn anvendes alene i sager, hvor der er spørgsmål om vurderingen af en ansøgers helbredsmæssige tilstand i forbindelse med ansættelse som tjenestemand.

Sagsøgeren har til støtte for sin påstand principalt gjort gældende, at sagsøgtes afgørelse om ikke at yde sagsøgeren kvalificeret svagelighedspension er ugyldig som følge af, at sagsøgte har undladt at foretage et konkret skøn og har anvendt pensionsvedtægtens § 7 urigtigt. På fratrædelsestidspunktet opfyldte sagsøgeren betingelserne efter pensionsvedtægtens § 7 for at modtage kvalificeret svagelighedspension. Selv om sagsøgte i 1983 ikke formelt har afslået at tilkende sagsøgeren kvalificeret svagelighedspension, har sagsøgte rent faktisk truffet en sådan afgørelse. Sagsøgte, der vidste, at sagsøgeren ville søge mellemste invalidepension, og som modtog Den Sociale Ankestyrelsels afgørelse af 27. april 1983, fandt på denne baggrund ikke grundlag for at udbetale sagsøgeren kvalificeret svagelighedspension. Såfremt det antages, at sagsøgte ikke har truffet en egentlig afgørelse, har sagsøgte på den givne baggrund tilsidesat sin pligt til at træffe en afgørelse. Sagsøgte skal efter pensionsvedtægtens § 7 foretage en konkret vurdering af, om tjenestemandens erhvervsevne er nedsat til 1/3 eller derunder. Indholdet af sagsøgtes skrivelser af 23. marts 1987 og 19. oktober 1987, der støttes af vidnet Palle Jensens forklaring, viser, at sagsøgte alene har henholdt sig til afgørelsen vedrørende den sociale pension, endog uden at have kendskab til de

lægelige oplysninger, der lå til grund for denne afgørelse, og har herved ikke foretaget en sådan konkret vurdering. Tilkendelse af pension efter invalidepensionsloven forudsætter, at ansøgerens erhvervsevne på grund af fysisk eller psykisk invaliditet varigt var nedsat i nærmere angivet omfang, jfr. lovens § 3, stk. 1. På samme måde er det en betingelse for tilkendelse af førtidspension, at ansøgerens erhvervsevne er varigt nedsat. Efter begge love er det endvidere en forudsætning for at tilkende pension, at der ikke er mulighed for gennem behandling m.v. at forbedre erhvervsevnen varigt, jfr. invalidepensionslovens § 9, stk. 5, og § 15, stk. 1, i lov om socialpension. En ansøgning om mellemste pension afslås således, selv om ansøgerens erhvervsevne er nedsat med omkring 2/3, hvis der er rimelig grund til at antage, at erhvervsevnen kan forbedres. Pensionsvedtægtens § 7 stiller ikke som betingelse for tilkendelse af kvalificeret svagelighedspension, at tjenestemandens erhvervsevne skal være varigt nedsat. Det er tjenestemandens tilstand på afskedigelsestidspunktet, der er afgørende. Det samme gælder for statens tjenestemænd ved tilkendelse af kvalificeret svagelighedspension efter tjenestemandspensionslovens § 7, som hverken efter ordlyden eller forarbejderne stiller krav om varig nedsættelse af erhvervsevnen. Indførelsen af den kvalificerede svagelighedspension i 1969 i forbindelse med tjenestemandsskiftet var en styrkelse af beskyttelsen af tjenestemanden i forbindelse med afsked i tilfælde af sygdom. De samtidig gennemførte regler i tjenestemandsskiftet om øgede muligheder for at omflytte tjenestemænd, som af helbredsmæssige grunde bliver uegnede til at varetage den hidtidige stilling, er et modstykke til tjenestemandens forbedrede pensionsmæssige muligheder i tilfælde af sygdom og har til formål at sikre, at det offentlige pensionsbyrde ikke bliver urimelig. Det ville også være meget vanskeligt at dokumentere på afskedigelsestidspunktet, at tjenestemandens erhvervsevne er varigt nedsat, og et sådant krav ville derfor gøre den beskyttelse i pensionsmæssig henseende, som tjenestemandspensionslovens § 7 er udtryk for, illusorisk. I modsætning til tjenestemandspensionslovens § 7 og pensionsvedtægtens § 7, som ikke henviser til den sociale lovgivning, er der i lovens § 8 og vedtægtens § 8 vedrørende afsked på grund af

utjenstedygtighed på grund af tilskadekomst i tjenesten udtrykkeligt henvist til, at tjenestemanden er berettiget til egenpension, hvis tilskadekomsten begrundet krav på erstatning i henhold til arbejdsskade- forsikringsloven. Dette støtter yderligere antagelsen af, at der ikke er identitet mellem reglerne om tilkendelse af kvalificeret svageligheds- pension og social pension.

Sagsøgeren har videre anført, at det må anses for bevist, at hans er- hvervsevne var nedsat med 2/3 på afskedigelsestidspunktet. Dette støttes af overlæge Nystrups erklæring af 4. august 1982 og de senere lægelige erklæringer. Der blev alene rejst en vis tvivl om, hvorvidt nedsættelsen af sagsøgerens erhvervsevne var varig. Denne ringe tvivl må komme sagsøgte til skade, når henses til, at sagsøgte i 1982 hand- lede i strid med almindelige forvaltningsretlige regler og i strid med pensionsvedtægtens § 7.

Sagsøgeren har subsidiært gjort gældende, at sagsøgte er forpligtet til at ændre sin afgørelse med tilbagevirkende kraft, da sagsøgeren ef- terfølgende har godtgjort, at han på fratrædelsestidspunktet opfyldte betingelserne i pensionsvedtægtens § 7 for at modtage kvalificeret svagelighedspension. Sagsøgeren har herved anført, at pensionsvedtæg- ten ikke afskærer en pensioneret tjenestemand fra at få tilkendt kvalifi- ceret svagelighedspension med tilbagevirkende kraft. Som forklaret af vidnet Palle Jensen går der ofte 1-1½ år fra afskedigelsen, til afgørelsen om social pension foreligger, og i sådanne tilfælde tilkender sagsøgte den pensionerede tjenestemand, der får tilkendt mellemste førtidspen- sion, kvalificeret svagelighedspension. Hvis sagsøgeren ikke får tilkendt kvalificeret svagelighedspension med tilbagevirkende kraft, vil der være tale om forskelsbehandling af 2 grupper pensionerede tjeneste- mænd.

Sagsøgte har til støtte for sin frifindelsespåstand anført, at der ikke i 1982 er meddelt afslag på ansøgning om at tilkende sagsøgeren kva- lificeret svagelighedspension. En ugyldighedsindsigelse kan derfor alene rettes mod den afgørelse, sagsøgte traf i 1987. Ved behandlingen af sagsøgerens afskedigelsessag i 1982 blev de formelle betingelser for sagsbehandlingen efter pensionsvedtægten, herunder høring m.v., overholdt. Sagsøgte har ikke ved at lægge Den Sociale Ankestyrelses afgørelse til grund sat sit skøn under en regel. Der er foretaget en ind- gående vurdering i Pensions- og Revalideringsnævnet af den sociale pensionsansøgning, og sagsøgte har lagt denne til grund. Den afgørelse, som træffes af de sociale myndigheder, er omgærdet af betydelige retssikkerhedsgarantier,

herunder med hensyn til sagens oplysning, klageadgang m.v. Sagsøgtes vurdering hviler således på et konkret skøn. Denne praksis følges også af staten i sager om kvalificeret svagelighedspension, og det har ved pensionsvedtægtens § 7 været forudsat, at sagsøgte fulgte samme fremgangsmåde. På afskedigelsestidspunktet var der i øvrigt intet, som kunne begrunde, at sagsøgeren var berettiget til kvalificeret svagelig- hedspension. De lægeerklæringer, der forelå forud for afskedigelsen, indicerede ikke, at sagsøgerens erhvervsevne var nedsat til 1/3 af fuld erhvervsevne. Sagsøgeren ansøgte desuden selv inden afskedigelsen i forståelse med sin organisation om invalidepension. Sagsøgte har såle- des ikke haft nogen anledning til en selvstændig prøvelse ud over den, der var foretaget af Pensions- og Revalideringsnævnet.

Sagsøgte har videre henvist til, at det er en betingelse for tilkendelse af kvalificeret svagelighedspension, at nedsættelsen af tjenstemands erhvervsevne til 1/3 er stationær. Dette fremgår forudsætningsvist af bemærkningerne til tjenstemandspensionslovens § 7, stk. 1. Sagsøge- rens henvisning til lovens og vedtægtens § 8 vedrørende afsked med pension på grund af arbejdsskade kan ikke tillægges vægt, da vedtæg- tens § 8 alene har til formål at sikre, at der på det sociale område og tjenstemandsområdet følges samme principper med hensyn til afgø- relsen af, om tilskadekomsten skyldes en arbejdsskade.

Sagsøgte har over for sagsøgerens subsidiære anbringende gjort gældende, at der ikke er noget grundlag for at ændre afgørelsen med tilbagevirkende kraft. Pensionsvedtægtens § 7 forudsætter, at de om- stændigheder, som begrundet tilkendelse af kvalificeret svageligheds- pension er til stede på afskedigelsestidspunktet. I forbindelse med af- skedigelsen i 1982 blev sagsøgerens erhvervsevne ud fra de da forelig- gende lægelige oplysninger bedømt til at være nedsat til halvdelen. Den vurdering af sagsøgerens erhvervsevne, der fandt sted i 1987, var en vurdering af tilstanden på dette tidspunkt og ikke udtryk for en æn- dret bedømmelse af sagsøgerens erhvervsevne på afskedigelsestids- punktet.

Landsretten skal udtale:

Ifølge pensionsvedtægtens § 7 forudsætter tildeling af kvalificeret svagelighedspension, at erhvervsevnen er nedsat til en trediedel eller derunder, idet det tillige må forudsættes, at denne tilstand ikke er for- bigående. I tilslutning til svagelighedspensioneringen i 1982 fandtes sagsøgeren ikke efter en vurdering på grundlag af flere lægeerklæringer at opfylde kravene til mellemste invalidepension, hvorefter erhvervsev- nen varigt skal være nedsat med omkring 2/3. Uanset at sagsøgte ikke var bekendt med grundlaget for tilkendelse af laveste invalidepension i 1982, findes der ikke tilstrækkeligt holdepunkt for at antage, at sagsøgeren ved sin fratræden den 1. september 1982 har opfyldt betin- gelserne for at modtage kvalificeret svagelighedspension, hvorfor sagsøgte frifindes for den af sagsøgeren nedlagte påstand.

Sagens omkostninger ophæves.

- - -

Højesterets dom.

Den indankede dom er afsagt af Østre Landsret.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: P. Christensen, Funch Jensen, Kiil, Riis og Poul Sørensen.

Appellanten har gentaget sin påstand.

Indstævnte har påstået stadfæstelse.

Efter det oplyste - herunder navnlig indholdet af speciallæge Jørgen Nystrups erklæring af 4. august 1982, skrivelsen af 9. april 1987 fra Roskilde Amtskommune og fuldmægtig Annie Larsens forklaring for landsretten - finder Højesteret det bevist, at L's erhvervsevne på tids- punktet for hans afskedigelse i 1982 var nedsat med to tredjedele af fuld erhvervsevne. Da han derfor ved afskedigelsen opfyldte betingel- serne for at få tillagt pension i henhold til pensionsvedtægtens § 7, stk. 1, tager Højesteret appellantens påstand til følge.

Thi kendes for ret:

Indstævnte, Københavns Kommune, Direktoratet for Københavns Kommunes Lønnings- og Pensionsvæsen, skal anerkende, at L pr. 1. september 1982 har ret til kvalificeret svagelighedspension.

I sagsomkostninger for landsret og Højesteret skal indstævnte inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse betale 75.000 kr. til ap- pellanten, Københavns Lærerforening som mandatar for L.